

### Список використаних джерел

1. Облік у селянському (фермерському господарстві): / [М.Я.Дем'яненко, П.Т.Саблук, О.Д.Радченко, Л.Е.Лавриненко, В.М.Жук та ін.]. – К.:ІАЕ, 2001.-403с.
2. Пелюх В.М. Посібник фермера-орендаря (організаційно-економічні аспекти): навчальний посібник / В.М.Пелюх,С.І.Дем'яненко. – К.: Урожай, 1993.-96 с.
3. Комин П.Я. Облік у фермерському господарстві: навчальний посібник / П.Я. Хомин. – К.: ІСДО, 1993.-96с.
4. Довбуш А.В. Визначення фінансових результатів фермерських господарств / Збірник наукових праць Подільського ДАТУ, випуск 21 – м. Кам'янець – Подільський: ПДАТУ, 2013. – с.170-174.
5. Методичні рекомендації по організації та ведення обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджені Міністерством аграрної політики України від 2 липня 2001 р. № 189 // Все про бухгалтерський облік: 2001.- №77. – с. 53-63.



УДК 657.1

**Смірнова Олександра**

к.е.н., доцент, завідувач науково-дослідного відділу

**Стадник Марина**

молодший науковий співробітник

Науково-дослідний інститут фінансового права

Національного університету державної податкової служби України

м. Ірпінь

### **ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ**

#### **Анотація**

*Статтю присвячено дослідженню виникнення фінансової звітності в історичній ретроспективі. Розкрито етапи становлення Міжнародних стандартів фінансової звітності та встановлено зв'язок з національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.*

**Ключові слова:** фінансова звітність, бухгалтерський облік, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

Найважливішим джерелом сучасної системи інформаційного забезпечення процесу прийняття економічних рішень в умовах невизначеності та обмеженості ресурсів є фінансова звітність. Підвищення ролі як фінансової звітності, так і бухгалтерського обліку в цілому є результатом розширення кола суб'єктів управління підприємством, тобто суб'єктів, які мають право приймати інвестиційні та інші господарські рішення спираючись на дані фінансової звітності.

Останнім часом у науковому суспільстві з'явилося чимало публікацій, присвячених характеристиці фінансової звітності. Однак для проникнення у сутність звітності сучасного підприємства чи організації, вважаємо за доцільне розглянути історичну ретроспективу становлення фінансової звітності, яка пов'язана з низкою передумов.

Необхідність звітності починає простежуватися в економічних теоріях кінця XI – поч. XVIII ст. Зокрема у трактаті XI «Про рахунки й записи» книги «Сума арифметики, геометрії, вчення про пропорції й відносини» Лука Пачолі при визначенні фінансового результату як узагальнюючого показника виділяє основним прибуток [1, с. 224-225]. Подальше становлення звітності пов'язано з відомим у Франції Законом «Про торгівельне право», який отримав назву «Кодекс Саварі» (1673 р.). На думку Ж. Саварі, звітність повинна відображати дохід підприємця за рік та відсутність фактів розкрадання доходів працівниками. Таким чином, фінансова звітність починає виконувати контролюючу функцію, а не бути лише засобом збору та узагальнення інформації про результати діяльності суб'єкта господарювання.

Найбільшого розвитку питання формування звітності набули в XIX ст. Саме в цей період закріпилися правила подання фінансової звітності. О. М. Мінаєва, досліджуючи історичний генезис становлення фінансової звітності, виділяє три етапи [2, с. 37-41]:

– перший – поч. XIX ст. – поява бухгалтерського балансу і подвійного запису. Також формується юридичний напрям ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, в основу якого було покладено, що облік – це реєстрація прав та обов'язків власника, причому центром такої системи є рахунок капіталу. Саме в цей період фінансова звітність юридично пов'язується з реалізацією функції контролю за рухом коштів.

– другий – друга половина XIX – поч. XX ст. – складовою частиною бухгалтерського законодавства стає звіт про прибутки і збитки. При цьому висуваються вимоги належного ведення рахунків, складання та перевірки балансу. Однак питання уніфікації фінансової звітності з огляду на різні індивідуальні особливості окремих підприємств залишалося не вирішеним.

– третій – XX ст. – перегляд змісту та методології формування фінансової звітності відповідно до загальносвітової тенденції у формуванні глобальної економіки в умовах конкуренції. Виникають передумови формування міжнародних стандартів, розвитку глобальної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Розробка Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) починається в 60-і роки XX ст. під егідою Центра ООН з транснаціональних корпорацій [3, с. 15]. МСФЗ були розроблені з метою гармонізації стандартів бухгалтерського обліку і облікових політик, які застосовуються в різних країнах, а також для досягнення можливості порівняння різних підприємств. Аналізуючи даний напрямок, підкреслимо, що остаточне формування глобальної системи фінансової звітності відбулося у XX ст. (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Етапи становлення Міжнародних стандартів фінансової звітності\***

Етап	Назва етапу	Період	Тлумачення
I	Виникнення	1959 – 1978 рр.	Винесення питань регулювання бухгалтерського обліку на міжнародний загальний рівень, при чому створено спеціальну групу з питань бухгалтерського обліку, Об'єднану канадську міжнародну групу, Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, експертну групу при ООН, Міжнародну федерацію бухгалтерів.
II	Становлення	1979 – 1989 рр.	Налагодження конструктивних зв'язків між міжнародними організаціями, що займаються розробкою та тлумаченням гострих питань щодо обліку та виокремлення двох домінуючих систем бухгалтерського обліку – МСФЗ та GAAP.
III	Розквіт	1990 – н. ч.	Поступове визнання МСФЗ урядами країн ЄС, Китаю, Австралії та міжнародними організаціями, а саме: СТО – Світовою організацією торгівлі; МВФ – Міжнародним валютним фондом; IOSCO – Міжнародною організацією комісій з цінних паперів; ОЕСД – Організацією економічного співробітництва та розвитку.

*\*Джерело: Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами / І. В. Жолнер // навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с. – С. 15.*

Відзначимо, що МСФЗ належать до англосаксонської традиції фінансового обліку та характеризуються як стандарти, що ґрунтуються на принципах (principles based standards), на відміну, наприклад, від прийнятої у США системи GAAP – стандарти, що ґрунтуються на правилах (rules based standards). Це означає, що МСФЗ не деталізують всі процедури та етапи фінансового обліку, надаючи перевагу довірі до професійної самостійності бухгалтерів, службовому сумлінню та особистим професійним судженням.

Це підтверджує доцільність наближення правил складання фінансової звітності в Україні до МСФЗ. Враховуючи це, розпорядженням Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 24.10.2007 р. за № 911-р було ухвалено Стратегію застосування МСФЗ в Україні, з метою удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу. А у 2011 р. між Міністерством фінансів України та Національним банком України був укладений Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні МСФЗ, що згодом був підтриманий та підписаний Проектом USAID «Розвиток фінансового сектору», Федерацією професійних бухгалтерів та аудиторів України, Академією фінансового управління, Федерацією аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України, Спілкою податкових консультантів України, Радою незалежних бухгалтерів та аудиторів, Українською асоціацією сертифікованих бухгалтерів та аудиторів та низкою інших компаній і освітніх установ [4, с. 14-16].

З 01.01.2013 р. застосування МСФЗ (разом з ПАТ, банками та страховиками) стало обов'язковим для підприємств, що здійснюють господарську діяльність у

сферах:

– надання фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення (за винятком діяльності з управління активами, дату переходу на МСФЗ яких було перенесено на 01.01.2014 р. згідно з постановою КМУ від 16.01.2013 р. № 29);

– недержавного пенсійного забезпечення.

З 01.01.2014 р. застосування МСФЗ стало обов'язковим для кредитних спілок – такі вимоги встановлено п. 2 Порядку надання фінансової звітності, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 р. за № 419.

Однак підходи до формування фінансової звітності в Україні потребують подальшого вдосконалення. Враховуючи це, Україна разом з Вірменією, Азербайджаном, Білорусією, Грузією та Молдовою стала країною-учасником нової програми Зміцнення аудиту та звітності в країнах Східного партнерства (Strengthening Auditing and Reporting in the Countries of the Eastern Partnership (STAREP)), яку розпочато Світовим банком. Ця Програма призначена для надання допомоги країнам-учасникам у створенні ефективної і сталої бази бухгалтерського обліку та аудиту, що відповідає вимогам міжнародних стандартів і враховує вимоги системи законів і правил [5].

Отже, сьогодні МСФЗ є найперспективнішою системою обліку масового застосування, введення та використання підприємствами різних країн світу. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її більш адекватною і здатною відображати істинний майновий стан організації. Це підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

#### **Список використаних джерел**

1. Чалая, Г. О. Проблема походження звітності / Г. О. Чалая // Наука і правоохорона. – 2013. – № 3 (21). – С. 223-229.
2. Мінаєва, О. М. Правове регулювання податкового обліку [Текст] : дис. Канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. М. Мінаєва. – Харків, 2007. – 201 с.
3. Жолнер, І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами [Текст] : навч. посіб. / І. В. Жолнер. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
4. Гармонізація податкового та бухгалтерського обліку в контексті оподаткування прибутку підприємств в Україні [Текст] : монографія / [Огороднікова І. І., Серебрянський Д. М., Смірнова О. М., Стадник М. В. Турянський Ю. І.]; за заг. ред. Д. М. Серебрянського. – К.: Алерта, 2013. – 366 с.
5. Прес-реліз. Світовий банк допомагає поліпшити фінансову звітність в Східній Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2013/10/01/world-bank-helps-improve-financial-reporting-in-eastern-europe>

